

Posudek oponentky diplomové práce

JUDr. Karolina Žáková, Ph.D.

Název práce: Omezení práv vlastníka nemovitosti z důvodu ochrany přírody a krajiny

Autorka práce: Kateřina Víšková

Práce je zpracována v celkovém rozsahu 88 stran, z toho 75 stran (dle čestného prohlášení autorky 160 457 znaků) vlastního textu. Výklad se člení na dvě části, z nichž každá je dále dělena do čtyř kapitol. První část rozebírá obecná východiska tématu a její dílčí kapitoly se věnují vymezení relevantních právních institutů, pramenům právní úpravy, střetu vlastnického práva s právem na příznivé životní prostředí a způsobu omezení vlastnického práva. Druhá část se zabývá konkrétními omezeními práv vlastníka nemovitosti z důvodu ochrany přírody a krajiny a postupně se zaměřuje na modifikaci předmětu vlastnického práva z důvodu ochrany přírody, modifikaci vlastnického práva z důvodu ochrany přírody z hlediska omezení dispozice, omezení vlastnického práva z hlediska odpovídající povinnosti vlastníka a náhrady za omezení vlastnického práva. Práci doplňují seznamy použitých zdrojů a zkratk a povinné součásti (abstrakty, klíčová slova).

Datum odevzdání práce: 23. listopadu 2019

Aktuálnost (novost) tématu: Zvolené téma není zcela nové, bezpochyby se však nejedná o téma vyčerpané. Ze všech oblastí práva životního prostředí obsahuje právní úprava ochrany přírody a krajiny pravděpodobně nejširší škálu typově různých omezení vlastnického práva a – vedle ochrany půdy jako takové – má též nejvýznamnější praktické dopady. Relevantní právní úprava navíc nedávno doznala poměrně významných změn, které – ač z hlediska tématu nikoliv zásadní – dodávají autorčině volbě i prvek aktuálnosti.

Náročnost tématu: Zvolené téma považuji za středně náročné. Jedná se o téma relativně široké, avšak jasně vymezené, k němuž existuje dostatek odborné právní literatury.

Hodnocení práce: Předloženou diplomovou práci hodnotím celkově kladně, a to jak po stránce formální, tak obsahové, mám k ní však několik dílčích připomínek. Z hlediska formálního oceňuji velmi dobrou grafickou úpravu práce, srozumitelný styl a malé množství překlepů a chyb z nepozornosti. Autorka též bezchybně odkazuje na použité zdroje, a to včetně používání zkrácených odkazů v případě opakovaného odkazování na tytéž zdroje. Drobnou připomínku směřuji k seznamu zkratk, kdy dle mého názoru jednak nebylo nutné uvádět obecně srozumitelné zkratky typu „odst.“, „např.“ či „tzv.“, jednak by bylo vhodné sjednotit zkracování názvů pramenů práva, resp. právních předpisů (není jasné, proč autorka např. pro občanský zákoník používá zkratku „ObčZ“, zatímco pro zákon č. 254/2001 Sb., o vodách, zkrácený název „vodní zákon“). Velmi kladně hodnotím zvolenou strukturu práce. Autorka používá „francouzský styl“ členění textu na dvě hlavní části (které lze v tomto případě označit za obecnou a zvláštní),

kteřé se vnitřně člení vždy na čtyři kapitoly. Hlavní části textu jsou (v zásadě – viz dále) vyvážené a vhodně se doplňují. Obdobně oceňuji i snahu o syntézu ve druhé části práce – autorka nepopisuje omezení vlastnického práva vyplývající z ochrany přírody a krajiny dle jednotlivých předmětů ochrany, ale usiluje o nalezení společných jmenovatelů, podle nichž pak text vnitřně člení. Ke struktuře textu tak směřuji pouze jedinou připomínku, a to k „dělení“ některých kapitol pouze na jednu podkapitulu (viz podkapitoly 2.2.1, 2.3.1, 4.3.1 a 3.3.1). Ve vědeckém textu má vytváření číslovaných částí smysl pouze v případě, že takové části lze vytvořit alespoň dvě.

Co se týká obsahu práce, autorka téma pokrývá srozumitelně a v zásadě komplexně, k některým částem výkladu mám však dílčí připomínky, z nichž uvedu ty nejvýznamnější. V druhé kapitole první části se autorka věnuje pramenům právní úpravy. Kromě ústavněprávních základů tématu se zabývá mezinárodněprávní, unijní a českou ochranou přírody a krajiny, u nadnárodních pramenů přitom vůbec není zřejmé, jakou mají souvislost s jejím tématem, neboť jak uváděné mezinárodní smlouvy, tak směrnice EU jsou závazné pro státy a individuálním vlastníkům nemovitostí žádné povinnosti neukládají. Přímo aplikovatelné je pouze tzv. nařízení CITES, ani u něj však není zřejmé (a autorka to neuvádí), jakou má souvislost s omezováním práv vlastníků nemovitostí. V další kapitole se pak autorka věnuje střetu vlastnického práva s právem na příznivé životní prostředí. Autorka v textu naznačuje (pokud se nepletu, nikde to nepíše výslovně), že omezování vlastnického práva vlastníka nemovitosti je odůvodněno právem na příznivé životní prostředí jiných osob. To může být v určitých případech samozřejmě pravda (např. zákaz spalovat určitá paliva v domácích kotlích), nejsem si ale jistá, zda to platí u omezení vlastnického práva z důvodu ochrany přírody a krajiny. Ochrana přírody a krajiny je obecným, resp. veřejným zájmem, nikoliv (automatickou) součástí práva na příznivé životní prostředí. Připomínku dále směřuji k vnitřní struktuře kapitoly čtvrté první části, kde autorka podřazuje pod omezení vlastnického práva *ex lege* omezení *ex actu*, omezení vyplývající z opatření obecné povahy a omezení vyplývající z prováděcího právního předpisu). Tento přístup je chybný (včetně nadpisů kapitol 4.2.2 a 4.2.3, v nichž autorka používá spojení „omezení vlastnického práva ze zákona na základě opatření obecné povahy/prováděcího právního předpisu“). Omezení vlastnického práva plynou buď přímo ze zákona (*ex lege*), nebo jsou na základě zákona uložena rozhodnutím orgánu veřejné moci (*ex actu*), opatřením obecné povahy nebo prováděcím právním předpisem. Zajímavá, byť ne zcela související s tématem práce, je úvaha uvedená v první kapitole druhé části, že jeskyně není věcí v právním slova smyslu. Osobně se domnívám, že lze bezpochyby nalézt argumenty svědčící o opaku. U úvah nad vlastnickým právem k volně žijícím živočichům (kapitola 1.2 druhé části) chybí opět vysvětlení souvislosti s tématem práce, tedy s omezením práv vlastníka nemovitosti. U druhé kapitoly druhé části váhám nad vhodností zařazení výkladu vyvlastnění – skutečně se jedná o „modifikaci vlastnického práva ... z hlediska omezení dispozice“, jak zní název kapitoly (obzvláště ve světle autorčina doplnění na str. 41, že „[p]ro účely této kapitoly bude *ius disponendi* chápáno z hlediska svého užšího výkladu“, tedy jako omezení oprávnění věc zcizit či přenechat do užívání jiným)? Další zajímavou úvahou v práci je podřazení povinnosti investora upravené v § 67 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (ZOPK), zajistit provedení tzv. biologického hodnocení a za určitých okolností je poskytnout orgánu ochrany přírody pod povinnost, jejímž obsahem je něco dát, tedy *dare* (kapitola 3.1.1 druhé části). Osobně se nedomnívám, že tuto povinnost lze označit za omezení vlastnického práva k nemovitosti z důvodu ochrany přírody a krajiny, uznávám ale, že mě autorka donutila o tom přemýšlet, a oceňuji její snahu povinnost tohoto typu v zákoně nalézt. Větší pozornost dle mého názoru mohla být věnována otázce náhrady za ztížení zemědělského nebo lesního hospodaření (kapitola 4.1 druhé části), která je pojednána na pouhých dvou stranách. Závěr práce je zpracován dobře – má odpovídající délku a srozumitelně shrnuje autorčina nejvýznamnější zjištění.

Doporučení k obhajobě a návrh klasifikace: Přes výše uvedené připomínky konstatuji, že předložená diplomová práce splňuje požadavky kladené na tento druh prací na Právnické fakultě UK, a doporučuji ji k ústní obhajobě s navrženým klasifikačním stupněm **velmi dobře**.

Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě: Kromě vyjádření k připomínkám uvedeným v posudku autorku prosím, aby se v rámci obhajoby vyjádřila k následujícím dílčím otázkám souvisejícím s problematikou náhrad za ztížení zemědělského nebo lesního hospodaření, kterou se zabývá v kapitole 4.1:

1. Zahrnuje újma, která je nahrazována dle § 58 odst. 2 ZOPK, i ušlý zisk? Jinými slovy, může se vlastník zemědělského pozemku domáhat poskytnutí náhrady snížených výnosů svého pozemku v důsledku omezení vyplývajícího z § 16 odst. 2 písm. f) ZOPK, který zakazuje na území národních parků (mimo zastavěná území obcí a zastavitelné plochy) na pozemcích mimo zahrady používat umělá hnojiva, silážní šťávy nebo pozemky vápnit?
2. Je ústavně konformní poskytovat náhradu pouze za újmu vzniklou vlastníku zemědělské půdy nebo lesního pozemku nebo rybníka s chovem ryb nebo vodní drůbeže, případně nájemci, který tyto pozemky oprávněně užívá? Co kdyby se náhrady domáhal provozovatel horolezecké školy v národním parku, jemuž by orgán ochrany přírody znemožnil provozovat horolezecké sporty na skalním útvaru nacházejícím se na jeho pozemku?

V Praze dne 16. prosince 2019

.....
JUDr. Karolina Žáková, Ph.D.
oponentka diplomové práce